

WACŁAW POTOCKI

Niewieście i po śmierci nie wierz

WACŁAW POTOCKI

*Niewieście i po śmierci nie wierz*¹

Niewieście i po śmierci wierzyć, mówią, szkoda.
Czego pewny trefunek² okazyją poda,
Kiedy z macierzyńskiego upadszy słup grobu
Co dwu pasierbów miała, zabił oraz obu.
Był i w Polsce³, po śmierci że nie wierzyć żenie⁴,
Przykład. Na pospolite jechał mąż ruszenie.
A ta namówiwszy się z swoją służą starą,
Zachorzawszy, umiera pod trupa maszkarą⁵.
Wór piasku i posoki⁶ związawszy w zapaskę⁷,
Żeby trupem śmierdziała, w trumnę stawia faskę⁸.
Szle⁹ smutną wierną służą nowinę do męża,
Że nie mogli w kościele dłużej cierpieć księża,
że do grobu dla smrodu¹⁰ przyszło spuścić panią;
Wolno mu będzie sprawić egzekwije¹¹ za nią,
Która do nieznamomych, gdzieś w dalekiej Żmudzi
Co najostrożniej może, jedzie z gachem¹², ludzi¹³.
I tam wieś kupią, a mąż tylko się nie wiesza¹⁴;
Rozum się mu od żalu w smutnej głowie miesza.
Toż powróciwszy z wojny, egzekwije szumne
Sprawi, próżną nad grobem postawiwszy trumnę.
Oraz wotum¹⁵, w którym był, w tymże czyni kirze
Przed ołtarzem, w małżeńskie nie wchodzić przymierze.
Górze się z górą trudno; choć będzie dalekiem
Jeden drugiego, może człowiek się zejść z człkiem.
Szlachcic znajomy, mając krewnego na Żmudzi,
W tamten kraj, spodziewając się spadku, zatrudzi —
Wielom to okazyją do nawiedzin bywa.
Czego mu sercem życzy, językiem pokrywa.
Cieszy się wrzeczy¹⁶, że go w dobrym zastał zdrowiu,

Kłamstwo, Podstęp,
Zdrada, Żona

Rozpacz, Mąż

¹*Niewieście i po śmierci nie wierz* — opowiadanie zmyślone, ale nie przez Potockiego. Szyk słów bardzo dowolny. [przypis redakcyjny]

²*trefunek* — traf. [przypis redakcyjny]

³*w Polsce* (daw.) — dziś popr.: w Polsce. [przypis edytorski]

⁴*żenie* — dziś popr.: żonie. [przypis edytorski]

⁵*maszkara* (starop.) — maska. [przypis edytorski]

⁶*posoka* — krew bydłęca. [przypis edytorski]

⁷*zapaska* — fartuszek. [przypis edytorski]

⁸*Wór piasku i posoki związawszy w zapaskę, Żeby trupem śmierdziała, w trumnę stawia faskę.* — występuje tutaj dowolny szyk słów. Poprawnie: stawia w trumnę wór piasku i faskę posoki, związawszy (je) w zapaskę. [przypis redakcyjny]

⁹*szle* — dziś popr.: śle. [przypis edytorski]

¹⁰*dla smrodu* (starop.) — z powodu smrodu. [przypis edytorski]

¹¹*egzekwije* — dziś popr.: egzekwie. Część ceremonii pogrzebowej, modlitwa nad trumną zmarłego. [przypis edytorski]

¹²*gach* (daw.) — kochanek. [przypis redakcyjny]

¹³*do nieznamomych ludzi* — podzielone całymi zdaniem. [przypis redakcyjny]

¹⁴*wiesza* — nie wiesza się z rozpacz. [przypis redakcyjny]

¹⁵*wotum* (daw.) — ślub. [przypis redakcyjny]

¹⁶*wrzeczy* (starop.) — niby. [przypis redakcyjny]

Choćby wolał¹⁷ na marach, w grobie pogotowiu¹⁸.
Niewiem, jakim trefunkiem owo mu się zdarzy
Poznać dawno znajomą panią sobie z twarzy,
Która już, co na świecie rzeczą było nową,
Żoną umarłszy, żyła zaś po śmierci wdową.
Wszelakich się podobieństw ile może chwyta,
Ani w czesie¹⁹ omyli, kiedy o nią pyta.
Więc wróciwszy do domu, mężowi opowie,
Żeby się znowu kłaniał²⁰ zmartwychwstałej wdowie.
Ten do trumny, w trumnie nic, tylko piasek suchy,
W fasce mały tylko już znak wołowej juchy²¹.
Odiskał²² ci ją, czego i sama nie zbrania,
Pokazawszy wizerunk²³ świata zmartwychwstania.
Nie taką wstała, jaką śmierci szła do gardła,
Bo choć nie trupem, ale dudkami prześmiardła²⁴;
Dwadzieścia w żywym grobie lat leżąc z okładem,
Babą wróci; jednakże i on już był dziadem.

Starość

¹⁷wolał — wolał zastać go. [przypis redakcyjny]

¹⁸pogotowie (starop.; tu forma Msc, lp: w pogotowiu) — tym lepiej, tym bardziej. [przypis redakcyjny]

¹⁹w czesie — dziś popr.: w czasie. [przypis redakcyjny]

²⁰kłaniać się (starop.; tu forma 3 os., lp, r.m.: kłaniał się) — oświadczyć się. [przypis redakcyjny]

²¹jucha (starop.; tu forma D, lp, r.ż.: juchy) — polewka, sos. [przypis edytorski]

²²odiskać (starop.; tu forma 3 os., lp, r.m.: odiskał) — odszukał. [przypis redakcyjny]

²³wizerunk — dziś popr.: wizerunek. [przypis edytorski]

²⁴dudkami prześmiardła (starop.) — zestarzała się. [przypis redakcyjny]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/potocki-niewiescie-i-po-smierci-nie-wierz>

Tekst opracowany na podstawie: Waclaw Potocki, Wiersze wybrane, wyd. i oprac. Aleksander Brückner, nakł. Krakowska Spółka Wydawnicza, druk. W.L. Anczyca i Spółki w Krakowie, Kraków [1924].

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Elbląską z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BE. Utwór powstał w ramach "Planu współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2014 roku" realizowanego za pośrednictwem MSZ w roku 2014. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o "Planie współpracy z Polonią i Polakami za granicą w 2014 r."

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksander Brückner, Aneta Rawska, Katarzyna Dug, Magdalena Świątkoń, Marta Niedziałkowska.

Okładka na podstawie: Maciek Lulko@Flickr, CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: szczegóły na stronie Fundacji.